

**VIỆN HÀN LÂM
KHOA HỌC XÃ HỘI VIỆT NAM
HỌC VIỆN KHOA HỌC XÃ HỘI**

ĐÀO THANH HUYỀN

**GIẢI QUYẾT TRANH CHẤP TÀI SẢN VỢ CHỒNG TRONG
VỤ ÁN LY HÔN TỪ THỰC TIỄN XÉT XỬ CỦA TÒA ÁN
NHÂN DÂN TẠI TỈNH HẢI DƯƠNG**

Chuyên ngành: Luật Kinh tế

Mã số: 9.38.01.07

TÓM TẮT LUẬN ÁN TIẾN SĨ LUẬT HỌC

Người hướng dẫn khoa học: PGS.TS Trần Đình Hào

Hà Nội, 2018

**CÔNG TRÌNH ĐƯỢC HOÀN THÀNH TẠI HỌC VIỆN KHOA
HỌC XÃ HỘI**

Người hướng dẫn khoa học: **PGS.TS Trần Đình Hảo**

Phản biện 1:

Phản biện 2:

Phản biện 3:

Luận án sẽ được bảo vệ trước Hội đồng chấm luận án cấp Học viện họp tại vào hồi.....giờ.....phút,
ngày.....tháng.....năm

CÓ THỂ TÌM HIỂU LUẬN ÁN TẠI THƯ VIỆN: Thư viện
Quốc gia Thư viện Học viện Khoa học xã hội

Hà Nội, 2018

DANH MỤC CÁC CÔNG TRÌNH KHOA HỌC ĐÃ CÔNG BỐ

Các bài viết nghiên cứu khoa học

1. Đào Thanh Huyền (2017), *Tính nhân văn của pháp luật Việt Nam trong giải quyết tài sản của vợ chồng khi ly hôn*, Tạp chí Dân chủ và Pháp luật, số tháng 5/ 2017, Tr. 16 – 20
2. Đào Thanh Huyền (2017), *Xác minh, thu thập chứng cứ trong các vụ án ly hôn có yêu cầu chia tài sản chung vợ chồng*, Tạp chí Dân chủ và Pháp luật, số tháng 7 /2017, Tr. 62 - 64

MỞ ĐẦU

Tính cấp thiết của đề tài nghiên cứu

Cùng với tiến trình lịch sử, gia đình luôn được coi là nền tảng của xã hội Việt Nam, do đó gia đình đã sớm được tổ chức chặt chẽ và những quy định pháp luật về nó qua từng thời kỳ phát triển của đất nước mang những nét chung nhất của lịch sử và thời đại. Giải quyết tranh chấp tài sản chung vợ chồng khi ly hôn được thể hiện nhận thức một cách khoa học và khách quan hiện tượng ly hôn và chia tài sản của vợ chồng. Việc nhìn nhận hiện tượng ly hôn, chia tài sản vợ chồng như là một hiện tượng xã hội, nó thể hiện sự đổi mới về nhận thức của xã hội, đáp ứng yêu cầu công cuộc cải cách Tư pháp và đổi mới đất nước. Tài sản vợ chồng là một trong những nội dung quan trọng của Luật hôn nhân và gia đình. Sau khi kết hôn, tài sản chung được hình thành, các lợi ích và các quyền chiếm hữu, sử dụng, định đoạt đối với khối tài sản này cũng vì thế mà hình thành. Do tài sản không chỉ gắn liền với những lợi ích thiết thực của hai bên mà còn liên quan đến người thứ ba, đặc biệt là khi vợ chồng tham gia vào các hoạt động kinh doanh thương mại nên vấn đề này lúc nào cũng nảy sinh nhiều mâu thuẫn, đặc biệt là sau khi vợ chồng ly hôn. Thực tiễn xét xử cho thấy, phần lớn các tranh chấp của vợ chồng có liên quan đến tài sản. Sự phức tạp trong việc xác định tài sản chung, tài sản riêng của vợ chồng cùng những hạn chế trong việc quy định về chế độ tài sản vợ chồng trong luật dân sự, luật hôn nhân và gia đình nước ta ngày càng trở nên bất cập. Một mặt việc giải quyết các xung đột trên không thể đảm bảo được công bằng, bình đẳng giữa các chủ thể (người vợ

thường thiệt thòi về tài sản sau khi ly hôn). Mặt khác số lượng và độ phức tạp của các vụ việc liên quan đến tranh chấp tài sản vợ chồng ngày càng gia tăng gây khó khăn tốn kém cho ngành Tư pháp.

Tòa án với tư cách là cơ quan duy nhất trong hệ thống các cơ quan Nhà nước có thẩm quyền xét xử, có vai trò quan trọng trong việc góp phần tuân thủ, chấp hành các quy định của pháp luật. Từ việc áp dụng các quy định của pháp luật trong công tác xét xử các vụ việc thuộc nhiệm vụ của mình, Tòa án góp phần tuyên truyền phổ biến giáo dục pháp luật của Nhà nước đến nhân dân. Qua đó góp phần quan trọng đến công tác tổng kết thực tiễn, kinh nghiệm xét xử, tác động đến chất lượng công tác xây dựng văn bản quy phạm pháp luật của Tòa án nói riêng và Nhà nước ta nói chung. Luật hôn nhân và gia đình năm 2014. Sau hơn 3 năm thi hành, Luật HN&GD đã góp phần quan trọng trong việc bảo vệ chế độ XHCN, tăng cường pháp chế XHCN, bảo vệ lợi ích của Nhà nước, quyền và lợi ích hợp pháp của cá nhân, cơ quan, tổ chức. Bảo đảm ổn định cuộc sống gia đình trong xã hội, phát huy truyền thống phong tục tập quán tốt đẹp của dân tộc Việt Nam nâng cao vai trò trách nhiệm của cá nhân, cơ quan, tổ chức trong việc tôn trọng và chấp hành các quy định của pháp luật về Hôn nhân và Gia đình.

Trên thực tế, việc giải quyết tranh chấp tài sản của vợ chồng khi ly hôn là vấn đề nan giải và đầy phức tạp trong quá trình xét xử các vụ ly hôn. Các vụ án liên quan đến tài sản vợ chồng thường kéo dài, để quá thời hạn xét xử, một số vụ án có những vi phạm nghiêm trọng về thủ tục tố tụng tố tụng hoặc về nội dung dẫn đến hủy án,

hoặc cải sửa án, có những vụ án phải qua nhiều cấp xét xử làm ảnh hưởng đến quyền lợi của công dân. Trong bối cảnh nền kinh tế đất nước phát triển năng động, sự cùng tham gia của vợ chồng vào các giao dịch dân sự, thương mại ngày càng rộng rãi đã nảy sinh nhiều vấn đề cần giải quyết, nhất là việc xác định tài sản chung của vợ chồng ngày càng phức tạp. Các tranh chấp về tài sản của vợ chồng, giữa vợ chồng với người thứ ba ngày càng nhiều, việc xác định quyền sở hữu tài sản của vợ chồng trong những trường hợp này luôn luôn biến động, tình hình tranh chấp về tài sản của vợ chồng khi ly hôn đang có xu hướng gia tăng về số lượng cũng như gay gắt quyết liệt, phức tạp về tính chất; công tác điều tra xác định tài sản của vợ chồng gặp nhiều trở ngại, cho nên, việc giải quyết các tranh chấp về tài sản của vợ chồng trong các vụ ly hôn là vấn đề mà các cấp Tòa án gặp rất nhiều khó khăn và vướng mắc.

Để cho việc giải quyết nhanh chóng, đúng pháp luật, thấu tình, đạt lý các tranh chấp về chia tài sản chung vợ chồng trong các vụ án ly hôn, đặt ra yêu cầu cần phải tiếp tục làm rõ thêm về mặt lý luận cũng như về mặt thực tiễn đối với vấn đề này; tiếp tục nghiên cứu để đưa ra định hướng và giải pháp cụ thể nhằm bổ sung, hoàn thiện pháp luật, nâng cao hiệu quả cơ chế thực thi pháp luật về giải quyết tranh chấp tài sản chung vợ chồng trong các vụ án ly hôn được coi vấn đề có tính cấp thiết hiện nay. Với ý nghĩa đó, nghiên cứu sinh đã lựa chọn đề tài ***“Giải quyết tranh chấp tài sản vợ chồng trong các vụ án ly hôn, từ thực tiễn xét xử của Tòa án nhân dân tại Tỉnh Hải Dương”*** để nghiên cứu và làm Luận án Tiến sĩ luật học.

2. Mục đích và nhiệm vụ nghiên cứu

2.1. Mục đích nghiên cứu

Mục đích nghiên cứu của luận án là làm sáng tỏ những vấn đề lý luận pháp luật về giải quyết tranh chấp tài sản vợ chồng khi ly hôn đồng thời tìm hiểu thực trạng giải quyết tranh chấp tài sản vợ chồng khi ly hôn của Tòa án nhân dân tại tỉnh Hải Dương. Nhằm chỉ ra những vấn đề còn vướng mắc, bất cập trong các quy định của pháp luật cũng như một số quan điểm áp dụng pháp luật chưa thống nhất trong ngành Tòa án, từ đó đề xuất một số giải pháp cụ thể nhằm hoàn thiện pháp luật và nâng cao hiệu quả điều chỉnh và thực hiện pháp luật về giải quyết tranh chấp tài sản của vợ chồng trong các vụ ly hôn.

2.2. Nhiệm vụ nghiên cứu

- Nghiên cứu những vấn đề lý luận pháp luật về giải quyết tranh chấp tài sản chung vợ chồng trong các vụ ly hôn theo luật HN&GD năm 2014,

- Nghiên cứu thực trạng giải quyết tranh chấp tài sản của vợ chồng khi ly hôn của Tòa án nhân dân tại tỉnh Hải Dương khi xét xử loại việc này qua một số vụ án cụ thể, từ đó, nhận dạng những bất cập, vướng mắc còn tồn tại trong quá trình giải quyết tranh chấp tài sản chung của vợ chồng khi ly hôn.

- Từ các nghiên cứu lý luận và thực tiễn, Luận án đề xuất một số kiến nghị và giải pháp nhằm nâng cao hiệu quả điều chỉnh về giải quyết tranh chấp tài sản của vợ chồng khi ly hôn.

3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu

3.1. Đối tượng nghiên cứu

Đối tượng nghiên cứu của Luận án là những vấn đề lý luận và hệ thống các quy định pháp luật về giải quyết tranh chấp tài sản của vợ chồng khi ly hôn; tác giả tập trung nghiên cứu các quy định của pháp luật hiện hành về trình tự, thủ tục, căn cứ, nguyên tắc pháp luật giải quyết tranh chấp tài sản vợ chồng khi ly hôn và thực tiễn xét xử các vụ tranh chấp tài sản của vợ chồng khi ly hôn của Tòa án nhân dân tại tỉnh Hải Dương.

3.2. Phạm vi nghiên cứu

Trong phạm vi của luận án này, tác giả tập trung nghiên cứu các quy định của Luật Hôn nhân và gia đình năm 2014, Bộ luật dân sự năm 2015, Bộ luật tố tụng dân sự năm 2015.... cơ sở pháp lý để giải quyết tranh chấp tài sản của vợ chồng khi ly hôn theo Luật Hôn nhân và gia đình Việt Nam năm 2014. Nghiên cứu việc áp dụng pháp luật để giải quyết tranh chấp tài sản vợ chồng khi ly hôn qua thực tiễn xét xử của Tòa án nhân dân tại tỉnh Hải Dương trong 5 năm từ 2013 đến năm 2017. Còn những tranh chấp về tài sản chung của vợ chồng trong thời kỳ hôn nhân, tranh chấp tài sản chung, riêng của vợ chồng với những chủ thể khác khi ly hôn, sau ly hôn, các tranh chấp về tài sản vợ chồng trong các vụ án ly hôn có yếu tố nước ngoài không thuộc phạm vi nghiên cứu của Luận án.

- Luận án chỉ nghiên cứu một phần hậu quả pháp lý của việc ly hôn, đó là vấn đề giải quyết tranh chấp tài sản vợ chồng khi ly hôn ở trong nước. Về mặt thực tiễn, Luận án giới hạn là các bản án, quyết định về giải quyết các tranh chấp tài sản của vợ chồng khi ly hôn đã

được xét xử của Tòa án nhân dân tại tỉnh Hải Dương từ năm 2013 đến năm 2017.

4. Phương pháp luận và phương pháp nghiên cứu

Luận án được thực hiện trên cơ sở chủ nghĩa duy vật biện chứng và chủ nghĩa duy vật lịch sử

- Phương pháp nghiên cứu, luận án sử dụng nhiều phương pháp khác nhau như phương pháp phân tích luật học, phương pháp so sánh, phương pháp thống kê, phương pháp tổng hợp (trên cơ sở phân tích và tham khảo pháp luật nước ngoài).

5. Những đóng góp mới của luận án

Kết quả nghiên cứu của luận án sẽ đưa lại một số đóng góp mới sau đây:

- Góp phần làm rõ cơ sở lý luận và thực tiễn của pháp luật về giải quyết tranh chấp tài sản chung vợ chồng khi ly hôn từ thực tiễn xét xử của Tòa án nhân

- Trên cơ sở nghiên cứu về lý luận, đề tài còn tìm hiểu thực tiễn áp dụng pháp luật thông qua hoạt động xét xử của Tòa án nhân dân tại tỉnh Hải Dương.

- Đề xuất các giải pháp góp phần hoàn thiện pháp luật và nâng cao hiệu quả điều chỉnh và áp dụng pháp luật về giải quyết tranh chấp tài sản vợ chồng trong vụ án ly hôn. Nhằm nâng cao hiệu quả xét xử của Tòa án nhân dân tiến tới hoàn thiện pháp luật về giải quyết các tranh chấp tài sản của vợ chồng khi ly hôn.

6. Ý nghĩa khoa học và thực tiễn của Luận án

- Ý nghĩa khoa học : Luận án góp phần làm sáng tỏ các vấn đề lý luận về giải quyết tranh chấp tài sản vợ chồng khi ly hôn và góp phần vào việc nghiên cứu và hoàn thiện chế định pháp luật này nhất là trong giai đoạn hiện nay, khi mà Việt Nam đang tiến hành cải cách tư pháp nhằm đảm bảo tính khách quan, công bằng, và hợp lý của pháp luật.

- Ý nghĩa thực tiễn : Đề tài khai thác tính cấp thiết của việc hoàn thiện các quy định pháp luật liên quan tới giải quyết tranh chấp tài sản vợ chồng khi ly hôn trong bối cảnh Việt Nam hội nhập sâu hơn với thế giới

7. Kết cấu của Luận án

Ngoài phần mở đầu, kết luận, danh mục tài liệu tham khảo, nội dung của luận án được kết cấu 4 chương, có kết luận của từng chương, bao gồm:

Chương 1: Tổng quan tình hình nghiên cứu và cơ sở lý thuyết nghiên cứu.

Chương 2: Những vấn đề lý luận pháp luật về giải quyết tranh chấp tài sản vợ chồng khi ly hôn

Chương 3: Thực trạng pháp luật và thực hiện pháp luật về giải quyết tranh chấp tài sản vợ chồng khi ly hôn từ thực tiễn xét xử của Tòa án nhân dân tỉnh Hải Dương.

Chương 4: Định hướng và giải pháp hoàn thiện pháp luật về giải quyết tranh chấp tài sản vợ chồng khi ly hôn.

Chương 1

TỔNG QUAN TÌNH HÌNH NGHIÊN CỨU VÀ CƠ SỞ LÝ THUYẾT NGHIÊN CỨU

1.1. Tổng quan tình hình nghiên cứu

1.1.1. Tình hình nghiên cứu ở Việt Nam

Các công trình nghiên cứu khoa học nói chung về chế độ tài sản vợ chồng, giải quyết tranh chấp tài sản vợ chồng khi ly hôn luôn thu hút được nhiều sự quan tâm, nghiên cứu đến nay đã có một số công trình nghiên cứu về vấn đề này

Trên cơ sở đó, Luận án đã tham khảo, phân tích, so sánh các văn bản như: Hiến pháp năm 1992, Luật HN&GD năm 1959, năm 1986, Luật HN&GD năm 2000, Luật HN&GD năm 2014, BLDS năm 2005, BLDS năm 2015, BLTTDS năm 2004, sửa đổi, bổ sung năm 2011, BLTTDS năm 2015, Luật Đất đai năm 2003, Luật Đất đai năm 2013...; Các Thông tư liên tịch hướng dẫn, các Chỉ thị, Nghị quyết, Công văn hướng dẫn của TAND Tối cao về giải quyết tranh chấp tài sản chung vợ chồng khi ly hôn

Nhóm các luận án Tiến sĩ:

Luận án Tiến sĩ Luật của Nguyễn Văn Cừ(2005), *Chế độ tài sản của vợ chồng theo luật hôn nhân và gia đình Việt Nam*, Luận án Tiến sĩ Luật của Nguyễn Thắng Lợi (2017), *Chia tài sản vợ chồng khi ly hôn theo Luật Hôn nhân và gia đình Việt Nam*, Luận án Tiến sĩ Luật học, Học viện khoa học xã hội. Luận án Tiến sĩ Luật của Hồ Quang Huy (2015), *Thực hiện pháp luật về đăng ký quyền sử dụng đất, quyền sở hữu tài sản gắn liền với đất ở Việt Nam trong giai đoạn hiện nay*, Luận án Tiến sĩ Luật học, Học viện Khoa học xã hội.. Luận án Tiến sĩ Luật của Mai Thị Tú Oanh(2013), *Tranh chấp đất đai và giải quyết tranh chấp đất đai bằng Tòa án ở nước ta*, Luận án Tiến sĩ Luật học, Học viện Khoa học xã hội

Tất cả những lý thuyết của các luận án trên có một số vấn đề liên quan đến đề tài của luận án. Tuy nhiên các tác giả luận án mới chỉ đề cập đến một khía cạnh hoặc một số trường hợp cụ thể liên quan đến chia tài sản vợ chồng mà chưa đi sâu phân tích toàn diện các trường hợp tranh chấp tài sản của vợ chồng khi ly hôn tại Tòa án theo luật HN&GD năm 2014.

Nhóm các luận văn Thạc sĩ:

Nguyễn Hồng Hải (2002), *“Xác định tài sản của vợ chồng, một số vấn đề lý luận và thực tiễn”*, Luận văn thạc sĩ Luật học, trường Đại học Luật Hà Nội. Phạm thị Ngọc Lan (2008), *“Giải quyết tranh chấp tài sản của vợ chồng khi ly hôn theo luật Hôn nhân và gia đình Việt Nam năm 2000”*, Luận văn Thạc sĩ Luật học, Trường Đại học Quốc gia Hà Nội. Bùi Minh Hồng (2009), *“ Chế độ tài sản theo thỏa thuận của vợ chồng liên hệ từ pháp luật nước ngoài đến pháp luật Việt Nam”* Luận văn Thạc sĩ Luật học. Nguyễn Thị Lan (2012), *“Chia tài sản chung của vợ chồng theo luật Hôn nhân và gia đình Việt Nam năm 2000”*, Luận văn Thạc sĩ Luật học, Trường Đại học quốc gia hà Nội. Đinh Thị Minh Mẫn (2014), *Giải quyết tranh chấp tài sản chung của vợ chồng khi ly hôn*, Luận văn Thạc sỹ Luật học, Trường Đại học Quốc gia Hà Nội. Nguyễn thị Hạnh (2012), Luận văn Thạc sĩ luật học.....

Đều có liên quan đến đề tài luận án. Đối với những tranh chấp về những khoản nợ, hoặc nợ riêng các cách thức giải quyết còn ở mức sơ lược, chưa thấu đáo, Các định hướng và các giải pháp của các luận văn còn sơ sài chưa cụ thể, đây là vấn đề mà luận án sẽ đi

sâu nghiên cứu và đề ra các giải pháp cụ thể nhằm hoàn thiện pháp luật giải quyết tranh chấp tài sản vợ chồng khi ly hôn.

Các sách, tạp chí, tài liệu chuyên khảo:

1.1.2. Tình hình nghiên cứu ở nước ngoài

Nhà làm luật ở các nước thường đề cao quyền tự do cá nhân, quyền tự định đoạt với đối với tài sản của vợ chồng, tự do lập hôn ước đã trở thành một nguyên tắc và là giải pháp đầu tiên khi quy định chế độ tài sản vợ chồng

1.1.3. Đánh giá tình hình nghiên cứu và những vấn đề mà luận án kế thừa - Những vấn đề mà luận án tiếp tục triển khai nghiên cứu

Những vấn đề mà luận án kế thừa:

Những vấn đề mà Luận án tiếp tục triển khai nghiên cứu:

Cơ sở lý thuyết nghiên cứu:

1.2.1. Các lý thuyết nghiên cứu

Luận án được thực hiện trên cơ sở lý luận chủ nghĩa Mác – Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh và quan điểm của Đảng Cộng sản Việt Nam trong tiến trình cải cách tư pháp về Nhà nước và pháp luật.

1.2.2. Các phương pháp nghiên cứu: Các phương pháp tiếp cận, nghiên cứu được áp dụng chủ yếu bao gồm: Tiếp cận hệ thống; Tiếp cận liên ngành; Tiếp cận lịch sử

1.3. Giả thiết nghiên cứu và câu hỏi nghiên cứu

**** Những vấn đề luận án sẽ làm rõ***

Làm rõ hơn các yếu tố chi phối đến việc giải quyết tranh chấp tài sản của vợ chồng trong vụ án ly hôn ở Việt Nam hiện nay. Làm

sâu sắc hơn cách hiểu về giải quyết tranh chấp tài sản chung của vợ chồng khi ly hôn, Phân tích chi tiết cụ thể hơn các căn cứ, nguyên tắc, cơ chế đảm bảo giải quyết tranh chấp tài sản của vợ chồng trong vụ án ly hôn từ những kết quả nghiên cứu đã có

Kết luận chương 1

Chương 2

NHỮNG VẤN ĐỀ LÝ LUẬN PHÁP LUẬT VỀ GIẢI QUYẾT TRANH CHẤP TÀI SẢN VỢ CHỒNG TRONG CÁC VỤ ÁN LY HÔN

2.1. Khái quát về tài sản chung của vợ chồng

2.1.1. Khái niệm chung về tài sản và quyền sở hữu tài sản

2.1.1.1. Khái niệm tài sản

Theo nội hàm của khái niệm tài sản quy định tại Điều 105 BLDS năm 2015 quy định: “ 1. Tài sản là vật, tiền, giấy tờ có giá và các quyền tài sản khác. 2. Tài sản bao gồm bất động sản và động sản. Bất động sản và động sản có thể là tài sản hiện có và tài sản hình thành trong tương lai.

2.1.1.3. Khái niệm về chế độ tài sản chung vợ chồng, và chia tài sản chung vợ chồng trong pháp luật Việt Nam

“*Chế độ tài sản của vợ chồng là toàn bộ những quy định về việc xác định tài sản chung, tài sản riêng của vợ, chồng, quyền và nghĩa vụ của vợ chồng đối với tài sản chung, tài sản riêng và việc phân chia tài sản*

Chế độ tài sản của vợ chồng theo thỏa thuận

Chế độ tài sản của vợ chồng theo quy định của pháp luật

2.1.2. Tranh chấp tài sản vợ chồng trong các vụ án ly hôn

2.1.2.1. Khái niệm, đặc điểm, tranh chấp tài sản vợ chồng trong các vụ án ly hôn

+ *Khái niệm tranh chấp tài sản vợ chồng trong các vụ án ly hôn*

Ly hôn là một mặt của quan hệ hôn nhân. Theo Từ điển tiếng Việt thì *tranh chấp* được hiểu là *sự tranh giành nhau một cách giằng co cái không rõ thuộc về bên nào. Tranh chấp về tài sản vợ chồng thường xảy ra chủ yếu và gần như đồng thời cùng với việc ly hôn. Việc vợ chồng tranh chấp về tài sản đồng thời với việc ly hôn hoặc sau khi ly hôn đều được coi là tranh chấp về tài sản chung của vợ chồng khi ly hôn.*

+ *Đặc điểm của việc giải quyết tranh chấp tài sản của vợ chồng khi ly hôn*

Chính là việc chấm dứt quyền sở hữu chung hợp nhất của vợ chồng đối với toàn bộ khối tài sản chung của vợ chồng

2.1.2.2. Các dạng tranh chấp tài sản chung vợ chồng trong các vụ án ly hôn

2.2. Đặc điểm, ý nghĩa của việc giải quyết tranh chấp tài sản của vợ chồng khi ly hôn

2.2.1. Đặc điểm việc giải quyết tranh chấp tài sản vợ chồng khi ly hôn

Sở hữu của vợ chồng đối với tài sản chung thuộc hình thức sở hữu chung. Do vậy, chia tài sản chung của vợ chồng cũng mang một số đặc điểm chung của chia tài sản thuộc hình thức sở hữu chung.

2.3. Các nguyên tắc giải quyết tranh chấp tài sản vợ chồng trong các vụ án ly hôn.

2.3.2. Nguyên tắc giải quyết tranh chấp tài sản vợ chồng khi ly hôn trong trường hợp vợ chồng lựa chọn chế độ tài sản theo thỏa thuận

- Nguyên tắc tài sản vợ chồng do vợ chồng tự thỏa thuận, định đoạt. Luật pháp chỉ can thiệp nếu vợ chồng không tự định đoạt được.

2.3.3. Các nguyên tắc giải quyết tranh chấp tài sản vợ chồng khi ly hôn trong trường hợp vợ chồng lựa chọn theo quy định của pháp luật

Nguyên tắc chia tài sản chung của vợ chồng theo luật định : về nguyên tắc chia đôi, nhưng có xem xét hoàn cảnh của mỗi bên, tình trạng tài sản, công sức đóng góp của mỗi bên vào việc tạo lập, duy trì, phát triển tài sản này. Lao động của vợ, chồng trong gia đình được coi như lao động có thu nhập

Nguyên tắc: “Bảo vệ lợi ích chính đáng của mỗi bên trong sản xuất kinh doanh và nghề nghiệp để các bên có điều kiện tiếp tục lao động thu nhập

Nguyên tắc: “Tài sản chung của vợ chồng được chia bằng hiện vật hoặc theo giá trị, bên nào nhận phần tài sản bằng hiện vật có giá trị lớn hơn phần mình được hưởng thì phải thanh toán cho bên kia phần giá trị chênh lệch”:

Nguyên tắc: Lỗi của mỗi bên trong vi phạm quyền, nghĩa vụ của vợ chồng: Đây là điểm mới được quy định trong LHN&GD năm 2014.

- Giải quyết tranh chấp tài sản chung của vợ chồng khi ly hôn phải chú ý đến Vấn đề người thứ ba có quyền lợi, nghĩa vụ liên quan đến tài sản chung của vợ chồng khi ly hôn

Nguyên tắc: “ Bảo vệ quyền , lợi ích của vợ, con chưa thành niên hoặc con thành niên bị tàn tật, mất năng lực hành vi dân sự, không có khả năng lao động và không có tài sản để tự nuôi mình

2.3.4. Giải quyết tranh chấp tài sản của vợ chồng khi ly hôn trong một số trường hợp cụ thể :

2.4.1. Các quy định xác định thẩm quyền giải quyết tranh chấp tài sản vợ chồng trong các vụ án ly hôn. Việc xác định đúng thẩm quyền dân sự của Tòa án có ý nghĩa hết sức quan trọng

2.4.2. Thẩm quyền giải quyết.

Bộ luật tố tụng dân sự năm 2015 đã thay đổi quan điểm của nhà làm luật, xác định quan hệ tranh chấp phân chia tài sản vợ chồng khi ly hôn thuộc loại quan hệ tranh chấp hôn nhân và gia đình

2.5. Pháp luật về căn cứ phân chia tài sản vợ chồng trong các vụ án ly hôn

2.5.1. Căn cứ xác định tài sản chung, tài sản riêng khi vợ chồng vợ chồng lựa chọn chế độ tài sản theo luật định

+ *Căn cứ xác định tài sản chung của vợ chồng:*

Căn cứ vào thời kỳ hôn nhân

Về căn cứ pháp lý để xác lập tài sản chung của vợ chồng thì căn cứ vào thời kỳ hôn nhân là căn cứ cơ bản nhất. Thời kỳ hôn nhân được hiểu là: “*Khoảng thời gian tồn tại quan hệ vợ chồng, tính từ ngày đăng ký kết hôn đến ngày chấm dứt hôn nhân*

Căn cứ vào nguồn gốc tài sản:

2.5.2. Tài sản riêng của vợ chồng : (Điều 43 luật HN&GD năm 2014)

Thứ nhất tài sản hình thành trước khi kết. Thứ hai, tài sản được thừa kế riêng, tặng cho riêng trong thời kỳ hôn nhân. Thứ ba, tài sản mà vợ chồng được chia từ tài sản chung trong thời kỳ hôn nhân. Thứ tư, tài sản được hình thành từ tài sản riêng của vợ chồng. Thứ năm, tài sản riêng khác của vợ, chồng theo quy định của pháp luật:

2.3.3.2. Căn cứ xác định tài sản chung, tài sản riêng khi vợ chồng áp dụng chế độ tài sản theo thỏa thuận

Luật HN&GD năm 2014 ra đời đã ghi nhận bổ sung chế độ tài sản của vợ chồng theo thỏa thuận. Có thể nói đây là bước phát triển mới của Luật HN&GD năm 2014

2.6. Quy định của pháp luật tố tụng về trình tự, thủ tục giải quyết tranh chấp tài sản vợ chồng trong các vụ án ly hôn :

2.6.1. Những vấn đề cơ bản về trình tự, thủ tục giải quyết tranh chấp tài sản vợ chồng tại cấp sơ thẩm. Trình tự, thủ tục giải quyết được quy định tại Điều 396, Điều 397 Bộ luật tố tụng dân sự năm 2015.

. Thứ nhất: Nhận đơn, Thứ hai, thụ lý vụ án. Thứ ba, Xác minh thu thập chứng cứ. Thứ tư, Ra các quyết định. Thứ năm, Quyết định đưa vụ án ra xét xử. Thứ sáu, Xét xử vụ án. Thứ bảy, Nghị án và tuyên án

2.6.2. Trình tự, thủ tục giải quyết tranh chấp ở cấp phúc thẩm

Phúc thẩm dân sự là việc Tòa án cấp trên trực tiếp xét xử lại vụ án mà bản án, quyết định của tòa án cấp sơ thẩm chưa có hiệu lực pháp luật, bị kháng cáo, kháng nghị.

Kết luận chương 2

Chương 3

THỰC TRẠNG PHÁP LUẬT VÀ THỰC HIỆN PHÁP LUẬT VỀ GIẢI QUYẾT TRANH CHẤP TÀI SẢN VỢ CHỒNG TRONG CÁC VỤ ÁN LY HÔN TỪ THỰC TIỄN XÉT XỬ CỦA TOÀ ÁN NHÂN DÂN TẠI TỈNH HẢI DƯƠNG

3.1. Khái quát về thực trạng pháp luật về giải quyết tranh chấp tài sản vợ chồng trong các vụ án ly hôn trong cả nước, và các yếu tố tác động đến việc giải quyết tranh chấp tài sản vợ chồng khi ly hôn.

3.1.2. Thực trạng pháp luật về nguyên tắc giải quyết tranh chấp tài sản vợ chồng trong các vụ án ly hôn

Việc áp dụng các nguyên tắc phân chia tài sản chung của vợ chồng khi ly hôn còn nhiều bất cập, một số địa phương áp dụng không thống nhất

3.1.3 Thực trạng pháp luật về căn cứ giải quyết tranh chấp tài sản vợ chồng trong vụ án ly hôn

, Trường hợp tài sản được thừa kế riêng, tặng cho riêng, nhiều Tòa án xác định tài sản thừa kế không chính xác còn nhầm lẫn, sai sót, làm cho án bị hủy, hoặc cải sửa đậm, chưa có quy định rõ ràng hơn nữa về việc quản lý tài sản chung của vợ chồng khi ly hôn, pháp luật còn thiếu những quy định cần thiết để xác định đâu là thời điểm cuối cùng để tính căn cứ xác lập tài sản chung của vợ chồng và có biện pháp nào để bảo vệ khối tài sản chung đó.

3.1.4. Thực trạng thực hiện pháp luật về giải quyết các tranh chấp thực hiện nghĩa vụ tài sản của vợ, chồng khi ly hôn

Một là, theo khoản 3 Điều 45 Luật HN&GD năm 2014 thì nghĩa vụ phát sinh từ giao dịch do một bên xác lập, thực hiện không vì nhu cầu của gia đình được xác định là nghĩa vụ riêng về tài sản của vợ, chồng. Tuy nhiên làm thế nào để xác định nghĩa vụ riêng mà không vì nhu cầu của gia đình lại là một trở ngại không nhỏ cho công tác xét xử.

Hai là, chưa có quy định hướng dẫn chi tiết những nhu cầu nào được xác định là *nhu cầu thiết yếu của gia đình* để làm cơ sở xác định trách nhiệm của vợ chồng đối với giao dịch dân sự với người thứ ba.

Ba là, thiếu quy định trong trường hợp nghĩa vụ phát sinh trong thời gian hai vợ chồng ly thân, không chung sống cùng nhau nhưng quan hệ hôn nhân vẫn còn tồn tại.

3.1.5. Thực trạng về thực hiện pháp luật về thẩm quyền giải quyết vụ án khi ly hôn

Khi phát sinh quan hệ tranh chấp phân chia tài sản sau khi ly hôn Tòa án phải xác định vụ án thuộc loại tranh chấp hôn nhân và gia đình, áp dụng nguyên tắc phân chia tài sản chung của vợ chồng quy định tại Luật Hôn nhân và gia đình, không được coi là tranh chấp dân sự.

3.2. Các yếu tố tác động đến việc giải quyết tranh chấp tài sản vợ chồng khi ly hôn

3.2.1. Quy định của pháp luật:

3.2.2. Yếu tố kinh tế - xã hội.

3.2.3. Yếu tố văn hóa, tập quán vùng miền.

3.2.4. Yếu tố về kỹ năng nghiệp vụ, đạo đức nghề nghiệp của Thẩm phán và hội thẩm nhân dân

3.2.5. Yếu tố cơ sở vật chất, chế độ đãi ngộ, chính sách tiền lương.

3.3.1. Khái quát chung và thực trạng giải quyết các tranh chấp tài sản vợ chồng trong các vụ án ly hôn tại tỉnh Hải Dương

3.3.1.1. Khái quát chung về các điều kiện về địa lý, kinh tế, văn hóa, xã hội của tỉnh Hải Dương và tổ chức cán bộ Tòa án nhân dân ở tỉnh Hải Dương : Thẩm phán được tăng cường cả về số lượng và chất lượng. Đối với Tòa án nhân dân các huyện thị Hải Dương trong những năm qua đã thụ lý và giải quyết được số lượng án về HN&GD lớn. Hòa giải là hoạt động tổ tụng được TAND tỉnh Hải Dương thực hiện tốt trong quá trình giải quyết vụ án dân sự cụ thể là án ly hôn,

3.3.2. Đánh giá thực trạng giải quyết tranh chấp tài sản vợ chồng trong các vụ án ly hôn tại Tòa án nhân dân tỉnh Hải Dương

3.3.2.1. Đánh giá chung :- Ưu điểm:

3.3.2.2. Hạn chế, bất cập

Án ly hôn của hai cấp ở Hải Dương vẫn còn có những hạn chế nhất định, những bất cập cần khắc phục, nhằm đáp ứng tình hình nhiệm vụ trong giai đoạn mới

Chương 4

ĐỊNH HƯỚNG VÀ GIẢI PHÁP HOÀN THIỆN PHÁP LUẬT VỀ GIẢI QUYẾT TRANH CHẤP TÀI SẢN VỢ CHỒNG TRONG CÁC VỤ ÁN LY HÔN

4.1. Định hướng hoàn thiện pháp luật về giải quyết tranh chấp tài sản vợ chồng trong các vụ án ly hôn từ thực tiễn xét xử của toà án nhân dân

4.1.1. Hoàn thiện pháp luật dựa trên định hướng về quyền tài sản

Nói đến quyền tài sản cũng có nghĩa là nói đến quyền sở hữu. Vợ chồng có quyền bình đẳng với nhau trong chiếm hữu, sử dụng, định đoạt tài sản chung. Quyền sở hữu của vợ chồng đối với tài sản riêng. Quyền thừa kế của vợ chồng và quyền cấp dưỡng của vợ chồng.

Bảo đảm thực hiện quyền con người được đặt ra trước hết xuất phát từ mục tiêu, bản chất của chế độ; đó cũng là một trong những nội dung và đặc trưng rất cơ bản và quan trọng của Nhà nước pháp quyền XHCN mà chúng ta đang xây dựng;

4.1.2. Hoàn thiện pháp luật dựa trên định hướng về căn cứ xác định tài sản chung, tài sản riêng vợ chồng

Hoàn thiện các quy định của pháp luật hôn nhân và gia đình quy định trong luật cụ thể và có văn bản hướng dẫn về cách chia tài sản chung của vợ chồng khi vợ chồng ở chung với gia đình nhà chồng, đảm bảo quyền lợi của người phụ nữ khi ly hôn. “Cần có quy định thống nhất trong các văn bản pháp luật khác nhau để bảo đảm pháp luật được áp dụng không bị mâu thuẫn

4.1.3 Hoàn thiện pháp luật dựa trên định hướng bảo đảm lợi ích của các bên

Vì vậy cần thiết có văn bản hướng dẫn của cơ quan Nhà nước có thẩm quyền nhằm quy định cụ thể, rõ ràng về nhu cầu của gia đình để việc áp dụng pháp luật giải quyết tranh chấp được thực hiện tốt hơn.

4.1.4. Bảo đảm quyền lợi của phụ nữ và con chưa thành niên

Hoàn thiện pháp luật về bảo vệ quyền, lợi ích hợp pháp của vợ, con chưa thành niên, con đã thành niên mất năng lực hành vi dân sự hoặc không có khả năng lao động và không có tài sản để tự nuôi mình. Luật Bảo vệ, chăm sóc và giáo dục trẻ em (Luật Trẻ em), Luật Bình đẳng giới... cùng với các văn bản hướng dẫn thi hành đang ngày càng được hoàn thiện để đảm bảo thống nhất nguyên tắc bảo vệ phụ nữ và trẻ em trong hệ thống văn bản quy phạm pháp luật.

4.1.5. Giải quyết công bằng trên nguyên tắc pháp lý

Công bằng là yếu tố quan trọng của pháp luật, là nguyên tắc bao trùm của pháp luật. Trong luật HN&GD Việt Nam yếu tố công bằng được các nhà làm luật đặc biệt quan tâm, trong giải quyết tranh chấp tài sản chung vợ chồng khi ly hôn, ***4.2. Giải pháp hoàn thiện pháp luật về giải quyết tranh chấp tài sản vợ chồng trong các vụ án ly hôn từ thực tiễn xét xử của Tòa án nhân dân tại tỉnh Hải Dương***

Tòa án trong việc thực hiện nhiệm vụ chính trị tại địa phương cần có một số giải pháp hoàn thiện pháp luật để khắc phục những vướng mắc, hạn chế trong quá trình giải quyết các vụ án tranh chấp chia tài sản chung của vợ chồng khi ly hôn tại Tòa án nhân dân tỉnh Hải Dương nói riêng và các Tòa án trong hệ thống Tòa án nhân dân nói chung.

4.2.1. Các giải pháp nhằm hoàn thiện các quy định pháp luật về nội dung

4.2.1.1. Giải pháp về nguyên tắc giải quyết tranh chấp tài sản vợ chồng khi ly hôn

Trường hợp xác định công sức đóng góp của vợ, chồng

Thực tế, việc xác định công sức đóng góp của vợ, chồng mới dừng lại ở mức độ định tính chứ chưa có quy định cụ thể, định lượng rõ ràng. Điều này sẽ dẫn đến những cách hiểu và áp dụng pháp luật khác nhau. Vì vậy, các nhà làm luật cần có quy định hoặc văn bản hướng dẫn cụ thể về các tính công sức đóng góp của vợ chồng để các Tòa án áp dụng thống nhất khi giải quyết tranh chấp tài sản vợ chồng trong vụ án ly hôn

Hai là, đối với trường hợp không có căn cứ chứng minh tài sản riêng vợ, chồng

Theo khoản 3 Điều 33 Luật HN&GD năm 2014 quy định: “Trong trường hợp không có căn cứ để chứng minh tài sản mà vợ, chồng đang có tranh chấp là tài sản riêng của mỗi bên thì tài sản đó được coi là tài sản chung”. Quy định này đòi hỏi thẩm phán phải có khả năng phán đoán, suy luận trong quá trình xét xử vụ án ly hôn để phân định tài sản chung, tài sản riêng vợ, chồng.

Ba là, đối với trường hợp “lỗi của một bên trong vi phạm quyền và nghĩa vụ của vợ chồng”

Trường hợp này cần ra quy định rõ ràng hơn về mức độ lỗi, tính chất lỗi và hệ quả người có lỗi khi chia tài sản chung sẽ được chia phần tài sản ít hơn trong từng trường hợp

4.2.1.2. Về căn cứ xác định tài sản chung của vợ chồng

Thứ nhất: Cần thống nhất quy định về tài sản với nội dung mở rộng bao hàm tất cả các loại tài sản cơ bản cũng như các loại tài sản đặc biệt, các loại tài sản mới xuất hiện trong xã hội

Thứ hai: Điều chỉnh lại các quy định về hoa lợi, lợi tức phát sinh từ tài sản riêng trong thời kỳ hôn nhân

Thứ ba: , Làm rõ trường hợp trước khi ly hôn, vợ chồng có hành vi phá tán, giấu diếm tài sản, tiền bạc là tài sản chung của vợ chồng

Thứ tư: Quy định đối với trường hợp khi ly hôn bố mẹ của một bên cho rằng nhà, đất mà vợ chồng đang tranh chấp là của bố mẹ cho mượn hoặc chỉ cho con đẻ của mình, không cho con dâu/ rể mà chỉ thỏa thuận bằng miệng chứ không có văn bản chứng minh

4.2.1.3. Giải pháp về các tranh chấp nghĩa vụ tài sản của vợ, chồng khi ly hôn

Quy định rõ tại khoản 3 Điều 45 Luật HN&GD năm 2014. Theo đó, nghĩa vụ phát sinh từ giao dịch do một bên xác lập, thực hiện không vì nhu cầu của gia đình được xác định là nghĩa vụ riêng về tài sản của vợ, chồng.

4.2.2. Hoàn thiện các quy định pháp luật về tố tụng

Vấn đề cung cấp chứng cứ của đương sự và việc phối hợp của các cơ quan có liên quan là một vấn đề đáng lưu tâm qua thực tiễn áp dụng. Cung cấp chứng cứ để bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của mình là quyền và nghĩa vụ của đương sự,

Hoàn thiện hệ thống Tòa án chuyên trách trong lĩnh vực hôn nhân và gia đình. Vai trò của Tòa án phải có sự thay đổi. Tòa án không nên chủ

động điều tra xác minh và chủ động trong việc xét xử mà chỉ gần như giữ vai trò trọng tài trong việc giải quyết các vụ án ly hôn.

4.3. Các giải pháp bảo đảm hiệu quả hoạt động áp dụng pháp luật

4.3.1. Giải pháp bảo đảm bằng thi hành án

. Hoạt động thi hành án có hiệu quả là sự thể hiện tính nghiêm minh của pháp luật, bản án quyết định của Tòa án nhân danh Nhà nước. Chính vì vậy hoạt động thi hành án nói chung và thi hành án dân sự nói riêng là hoạt động không thể thiếu nhằm biến kết quả hoạt động của các cơ quan tổ tụng trước đó trở thành hiện thực.

4.3.2 Nâng cao chất lượng giải quyết các tranh chấp tài sản vợ chồng khi ly hôn, chú trọng đào tạo cán bộ, công chức ngành Tư pháp

4.3.3. Các nhóm giải pháp khác có liên quan

4.3.3.1. Các giải pháp về tuyên truyền, giáo dục, đào tạo

a. Đối với đội ngũ thi hành pháp luật:

b. Đối với các đoàn thể, quần chúng nhân dân:

4.3.3.2. Các giải pháp trong công tác hòa giải

4.3.3.3. Giải pháp trong công tác giải quyết khiếu nại

4.3.3.4. Các giải pháp nhằm bảo đảm quyền lợi của người phụ nữ:

4.3.3.5. Nâng cao chất lượng đời sống kinh tế, văn hóa của nhân dân

Tăng cường công tác xây dựng gia đình văn hóa, làng bản văn hóa. Xuất phát từ điều kiện tự nhiên, kinh tế.

Kết luận Chương 4

Xuất phát từ những tồn tại trong quy định pháp luật cũng như thực tiễn áp dụng, luận án đã đề xuất các giải pháp khắc phục. Bên

cạnh việc đưa ra định hướng giải quyết, luận án đi sâu vào phân tích và đề ra các giải pháp cụ thể sửa đổi, bổ sung, hoàn thiện các quy định pháp luật nội dung, tổ tụng cũng như các biện pháp khác nhằm nâng cao chất lượng giải quyết tranh chấp tài sản vợ chồng trong các vụ án ly hôn

KẾT LUẬN CHUNG

Qua nghiên cứu thực tiễn giải quyết tranh chấp về tài sản của vợ chồng khi ly hôn của Tòa án ở tỉnh Hải Dương, có thể thấy rằng các tranh chấp ngày càng nhiều và có tính chất ngày càng phức tạp hơn. Tòa án áp dụng đúng các trình tự tố tụng, nội dung mà pháp luật quy định từ khâu thụ lý, xác minh, thu thập, đánh giá chứng cứ, hòa giải, xét xử, để từ đó ban hành ra các bản án, quyết định đúng đắn, đảm bảo sự công bằng, hợp lý qua đó góp phần bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của đương sự, góp phần giữ vững an ninh chính trị, trật tự an toàn xã hội, thúc đẩy kinh tế, chính trị ở địa phương nói riêng, và ở cả nước nói chung